

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

Extension of Cassava Production of Farmers in Chalerm Phra Kiat District,

Nakhon Ratchasima Province

สุรเชษฐ์ จำพันธ์ (Surachet Jamphan)¹ จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)² เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalomsak Toomhirun)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) การผลิตมันสำปะหลังตามหลักวิชาการของเกษตรกร (3) ปัญหาในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร และ (4) ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรปีการเพาะปลูก 2563/64 กับสำนักงานเกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา จากทุกตำบล รวมประชากรทั้งสิ้น 1,416 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์โย ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.06 ได้กลุ่มตัวอย่าง 232 ราย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 53.10 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 17.72 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.14 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.66 คน มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองเฉลี่ย 9.42 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีสื่อหอกระจายข่าวในชุมชน ได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารการผลิตมันสำปะหลังจากเจ้าหน้าที่รัฐ มีพื้นที่ผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 14.43 ไร่ ผลผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ยต่อไร่ 3,491.81 กิโลกรัม รายได้จากการจำหน่ายมันสำปะหลังเฉลี่ยต่อไร่ 7,405.12 บาท (2) การผลิตมันสำปะหลังตามหลักวิชาการของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติตามหลักวิชาการในด้านพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดโรคที่สำคัญ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (3) เกษตรกรมีปัญหาปุ๋ยเคมีราคาแพงในระดับมากที่สุด ปัญหาสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชราคาแพงในระดับมาก และปัญหาการจำหน่ายในระดับปานกลาง (4) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านสื่อบุคคล คือ ราชการ สื่อสิ่งพิมพ์ คือ คู่มือ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ อินเทอร์เน็ต เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมจากทางราชการในระดับมาก เนื่องจากเกษตรกรต้องการรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่โดยตรง เกษตรกรต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการระดับมากที่สุด คือ ด้านปัจจัยการผลิต แนวทางการส่งเสริม คือ ส่งเสริมให้เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่ม มีการจัดทำแปลงสาธิต ปรับปรุงเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ การส่งเสริม การผลิต มันสำปะหลัง จังหวัดนครราชสีมา

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช m_ferdinand1986@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The purpose of this research is to study (1) personal data, society and economy of farmers, (2) cassava production according to academic principles of farmers, (3) problems in farmers' cassava production, and (4) farmers' needs and guidelines for promoting cassava production. The population used in the study was cassava farmers. The registration of farmers in the year of planting 2020/2021 with the Chaloem Phrakiat District Agriculture Office, Nakhon Ratchasima Province from all sub-districts with a total population of 1,416. The sample size was determined using the Taro Yamane formula at an error of 0.06. 232 samples were obtained using a simple random sampling. Data were collected by interviewing and analyzed by frequency, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation, and ranking. The results of the study found that (1) most of the farmers were female, average age 53.10 years, graduating from primary school. Average cassava planting experience 17.72 years, average number of household members 4.14 people, average household labor 2.66 people, average ownership area 9.42 rai, most farmers are members of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives customer groups. There is a media broadcasting tower in the community. Get knowledge and information about cassava production from government officials. The average cassava production area is 14.43 rai, the average cassava yield per rai is 3,491.81 kilograms, the average cassava sales revenue per rai is 7,405.12 baht. (2) According to the academic principles of cassava production by farmers, it was found that most of the farmers followed the academic principles in respect of varieties, plantings, maintenance, prevention and elimination of important diseases. Harvesting and postharvest handling. (3) Farmers had the highest level of expensive chemical fertilizer problem. The problem of expensive pesticides on a large scale and distribution problems at a moderate level. (4) Farmers had a need for promotion of personal media, namely the government, printed media, which was manuals, and electronic media, which was the Internet. Because farmers want to receive advice from officials directly. Farmers need the support from government agencies at the highest level, which is the factor of production. The promotion approach is to encourage farmers to join groups. A demonstration plot was made. Processing to add value to produce. The Agricultural Extension Officers are constantly visiting and giving advice.

Keywords: Extension, Production, Cassava, Nakhon Ratchasima Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทยเพราะเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมหลากหลายประเภท ทั้งในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ได้แก่ มันเส้น แป้งมันสำปะหลัง มันสำปะหลังอัดเม็ด อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมในการผลิตเอทานอล รวมไปถึงเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าต่างๆ เช่น ผงชูรส ยารักษาโรค เป็นต้น มีการปลูกกันมากในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคกลาง ตามลำดับ เพราะมันสำปะหลังเป็นพืชที่ทนแล้ง ปลูกง่ายในพื้นที่ร้อนและร้อนชื้น โดยจังหวัดที่เป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญ ได้แก่ นครราชสีมา, กำแพงเพชร, ชัยภูมิ, กาญจนบุรีและอุบลราชธานี ซึ่งเนื้อที่เพาะปลูกของ 5 จังหวัดนี้ เมื่อรวมกันแล้ว ประมาณ 42 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังทั่วประเทศ ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกมันสำปะหลังเป็นอันดับหนึ่งของโลก มูลค่า 79,830 ล้านบาท โดยมีตลาดสำคัญ คือ จีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ไต้หวันและสหรัฐอเมริกา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562)

จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ในปี 2562 ทั้งสิ้นจำนวน 1,431,615 ไร่ ซึ่งมากเป็น อันดับ 1 ของประเทศไทย ส่วนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปี 2562 ทั้งสิ้น จำนวน 16,805 ไร่ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562) ปีที่ผ่านมาเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ประสบกับปัญหาผลผลิตตกต่ำ ทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลง โดยปี 2562 ผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติเฉลี่ย 3,166 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยของจังหวัดนครราชสีมา 3,768 กิโลกรัมต่อไร่ และต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยของประเทศ 3,586 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร: 2562) สาเหตุเนื่องมาจากภาวะฝนทิ้งช่วงทำให้เกิดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชเป็นจำนวนมาก เช่น โรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย เพลี้ยไฟ ไรแดง และแมลงหริ่งขาว ยาลูก เป็นต้น เกษตรกรขาดความรู้และความเข้าใจด้านเทคโนโลยี การปฏิบัติในการผลิตที่ไม่เหมาะสม มีการใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลงผิดวิธี การระบาดของโรคใบด่างมันสำปะหลัง โดยมีแมลงหริ่งขาวยาลูกเป็นพาหะ กลายเป็นปัญหาที่สำคัญและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย

โดยที่ผ่านมาสำนักงานเกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการส่งเสริมอบรมถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิตมันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง แต่การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องมาจากการส่งเสริมการเกษตร ไม่มีความเหมาะสมกับตัวเกษตรกรเท่าที่ควร ส่งผลให้เกษตรกรขาดความรู้และเทคโนโลยี จึงมีการปฏิบัติในการผลิตที่ไม่เหมาะสม รวมถึงปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิต ส่งผลให้มีต้นทุนการผลิตสูง แต่ผลผลิตที่ได้กลับต่ำ มีการจัดการโรคแมลงและการใช้สารเคมีที่ผิดวิธี ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพของทั้งตัวเกษตรกรคนในครอบครัวและสิ่งแวดล้อม รวมถึงก่อให้เกิดภาวะหนี้สินกับเกษตรกร ทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรและครอบครัวลดลง

ดังนั้น การศึกษาการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ทราบข้อมูลและความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังอย่างแท้จริง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร ทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำข้อมูลไปกำหนดแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา และพื้นที่ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการส่งเสริม บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เป็นการลดภาระหนี้สินของเกษตรกร และทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรและครอบครัวดีขึ้นต่อไป

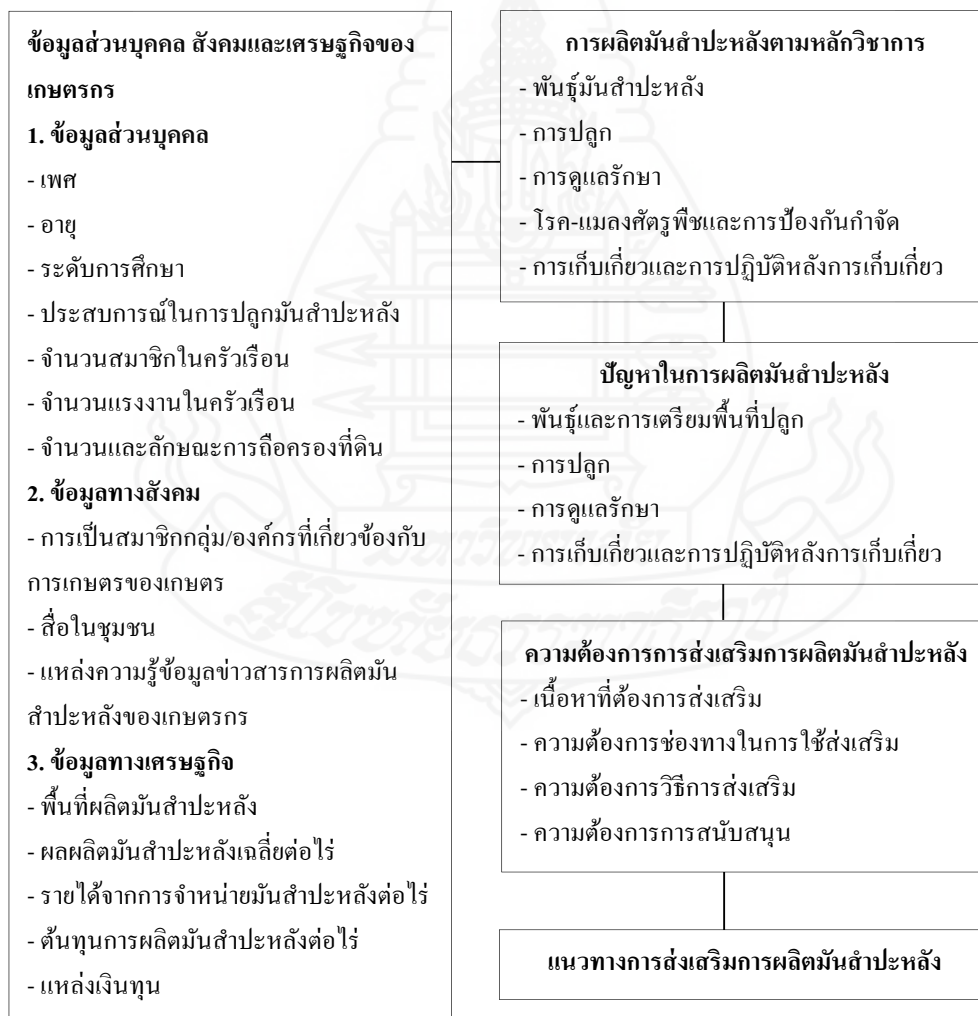
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาการผลิตมันสำปะหลังตามหลักวิชาการของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร

การวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา
มีกรอบแนวคิดการวิจัยรายละเอียด ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรปีการเพาะปลูก 2563/64 กับสำนักงานเกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา จากทุกตำบล รวมประชากรทั้งสิ้น 1,416 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.06 ได้กลุ่มตัวอย่าง 232 ราย การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) มีทั้งปลายปิดและปลายเปิด แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) การผลิตมันสำปะหลังตามหลักวิชาการของเกษตรกร 3) ปัญหาในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร 4) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร การตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ทดลองสัมภาษณ์ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน ในอำเภอใกล้เคียง เพื่อมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ Cronbach's alpha ได้ค่า Alpha ตอนที่ 3 ปัญหาในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร และตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร เท่ากับ 0.968 โดยอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป การวิเคราะห์ใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจัดช่วงคะแนนตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 1.81-2.60 หมายถึง ระดับน้อย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง 3.41-4.20 หมายถึง ระดับมาก 4.21-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 53.10 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 17.72 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.14 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.66 คน มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองเฉลี่ย 9.42 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 87.1 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. เกษตรกรร้อยละ 96.1 มีสื่อหอกระจายข่าวในชุมชน เกษตรกรร้อยละ 85.8 ได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารการผลิตมันสำปะหลังจากเจ้าหน้าที่รัฐ มีพื้นที่ผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 14.43 ไร่ ผลผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ยต่อไร่ 3,491.81 กิโลกรัม รายได้จากการจำหน่ายมันสำปะหลังเฉลี่ยต่อไร่ 7,405.12 บาท มีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ยต่อไร่ 4,020.56 บาท เกษตรกรร้อยละ 65.9 ใช้แหล่งเงินทุนของตนเอง

2. การผลิตมันสำปะหลังตามหลักวิชาการของเกษตรกร

2.1 พันธุ์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 99.6 ใช้ท่อนพันธุ์จากต้นที่มีอายุ 8-12 เดือน รองลงมา ร้อยละ 96.6 ใช้ท่อนพันธุ์ใหม่ สด ไม่บอบช้ำ และไม่มีโรคแมลงทำลาย และร้อยละ 89.2 ใช้พันธุ์เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และตรงตามความต้องการของตลาด

2.2 การปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.8 การเตรียมพื้นที่ปลูกต้องไม่มีวัชพืชรบกวนที่ก่อให้เกิด การปนเปื้อนผลผลิต รองลงมา ร้อยละ 88.8 มีการปรับปรุงบำรุงดินก่อนปลูกมันสำปะหลัง ร้อยละ 82.8 มีการไถกลบวัชพืชและเศษใบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ต้นมันสำปะหลัง ที่ไม่ได้ใช้ทำพันธุ์ และร้อยละ 18.1 มีการตรวจวิเคราะห์ดินก่อนปลูกมันสำปะหลัง การกำหนดระยะปลูกและวิธีการปลูก เกษตรกรร้อยละ 84.1 ปลูกแบบปักท่อนพันธุ์ตั้งหรือเอียง ในฤดูฝน ปักลึก 5-10 เซนติเมตร ในช่วงปลายฤดูฝน ปักลึก 10-15 เซนติเมตร รองลงมา ร้อยละ 74.6 ถ้าปลูกในพื้นที่ราบใช้ระยะปลูกระหว่างแถว 80-100 เซนติเมตร ระหว่างต้น 80-100 เซนติเมตร และ ร้อยละ 57.3 ถ้าปลูกในพื้นที่ลาดเอียงใช้ระยะปลูกระหว่างร่อง 80 เซนติเมตร ระหว่างต้น 80 เซนติเมตร

2.3 การดูแลรักษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.8 มีการใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ ผสมกับปุ๋ยยูเรียและโพแทสเซียมคลอไรด์ อย่างละ 10 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ สูตร 15-7-18 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ และร้อยละ 32.3 ใส่ครั้งเดียวเมื่อมันสำปะหลังอายุ 1-2 เดือน ขณะที่ดินมีความชื้นเพียงพอ โดยขุดหลุมใส่ 2 ข้างต้นระยะพุ่มใบแล้วกลบดิน การให้น้ำ เกษตรกรร้อยละ 67.7 ให้น้ำไม่น้อยกว่า 800 มิลลิเมตร ตลอดฤดูปลูก และร้อยละ 52.6 น้ำที่ได้จากแหล่งที่ไม่มี การปนเปื้อน

2.4 โรค-แมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 83.6 ป้องกันโรคใบด่างโดยขุดหรือถอน ต้นที่เป็นโรคไปเผาทำลายนอกแปลงปลูก หากกระบาดรุนแรงมีการปลูกพืชอายุสั้นเป็นพืชหมุนเวียนไม่น้อยกว่า 6 เดือน และร้อยละ 51.3 ป้องกันโรคใบไหม้โดยการเก็บต้น ใบ ที่เป็นโรคเผาทำลายนอกแปลงปลูก หากกระบาดรุนแรงมีการปลูกพืช อายุสั้นเป็นพืชหมุนเวียนไม่น้อยกว่า 6 เดือน การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชมันสำปะหลังที่สำคัญ เกษตรกรร้อยละ 53.4 ป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งด้วยการแช่ท่อนพันธุ์ด้วยสารไทอะมีโทแซม (25% WG) อัตรา 4 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร สำหรับการ ป้องกันแมลงศัตรูพืชที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติ คือ การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งด้วยการพ่นด้วยสารไทอะมีโทแซม+แลมบ์ดาไซฮาโลทริน (24.7% ZC) อัตรา 10 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร

2.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรทุกคน หลังเก็บเกี่ยว จำหน่ายทันที ไม่ทิ้งไว้นานเกิน 4 วัน รองลงมา ร้อยละ 99.6 ตัดแยกส่วนหัวมันสำปะหลังออกจากต้น หรือเหง้า ร้อยละ 97.4 ตัดต้นเหนือระดับ พื้นดินประมาณ 30 เซนติเมตร และร้อยละ 95.7 เก็บเกี่ยวเมื่ออายุที่เหมาะสม 8-12 เดือน

โรค-แมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 83.6 ป้องกันโรคใบด่างโดยขุดหรือถอนต้นที่เป็นโรคไปเผาทำลายนอกแปลงปลูก

3. ปัญหาในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร

เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุด ได้แก่ ปุ๋ยเคมีราคาแพง ระดับมาก ได้แก่ ปัญหาสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ราคาแพง ระดับปานกลาง ได้แก่ การจำหน่าย การใช้ปุ๋ยเคมี และการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ระดับน้อย ได้แก่ การดูแลบำรุงหัวมันสำปะหลัง ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยคอกราคาแพง การจัดการน้ำ การดูแลระยะก่อนเกี่ยวเก็บ การคัดเลือกพันธุ์ และขยายพันธุ์ และการเตรียมพื้นที่ปลูก ปัญหาระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยคอก การใช้ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยคอก การขนย้าย การปลูก การเก็บเกี่ยว และการเก็บรักษา

4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร

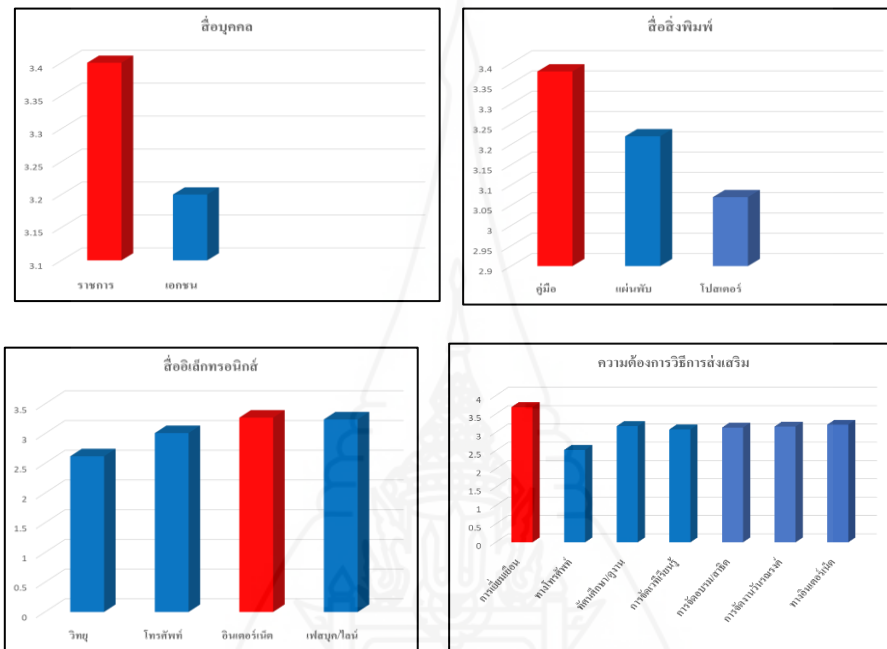
เกษตรกรมีระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม ดังนี้ สื่อบุคคล พบว่าสื่อที่เกษตรกรมีความต้องการระดับ ปานกลาง คือ ราชการ และเอกชน ตามลำดับ สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่าสื่อที่เกษตรกรมีความต้องการระดับปานกลาง คือ คู่มือ แผ่นพับ และโปสเตอร์ ตามลำดับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า สื่อที่เกษตรกรมีความต้องการระดับปานกลาง คือ อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ค/ไลน์ โทรทัศน์ และวิทยุ ตามลำดับ ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการระดับมาก ได้แก่ การเยี่ยมเยือน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระดับปานกลาง ได้แก่ ทางอินเทอร์เน็ต ทักษะศึกษา/ดูงาน การจัดงานวันรณรงค์ การจัดอบรม/สาธิต และการจัดเวทีเรียนรู้
ระดับน้อย ได้แก่ ทางโทรศัพท์ ตามลำดับ

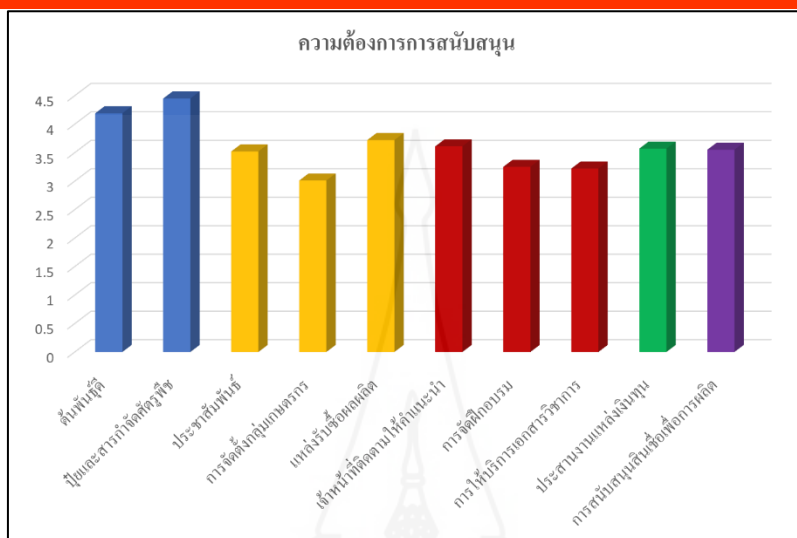
ภาพที่ 1 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตสินค้าของเกษตรกร

ความต้องการการสนับสนุน เกษตรกรมีความต้องการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เกษตรกรต้องการการสนับสนุน ระดับมากที่สุด ได้แก่ ปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืช และระดับมาก ได้แก่ ต้นพันธุ์ดี ส่วนด้านการตลาด การประสานงานแหล่งเงินทุน และการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการผลิต อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรต้องการการสนับสนุน ได้แก่ การจัดหาแหล่งรับซื้อผลผลิต การประสานงานแหล่งเงินทุนในการผลิต สนับสนุนสินเชื่อเพื่อการผลิตสินค้า และประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ภาพที่ 2 ความต้องการการสนับสนุน

5. แนวทางการส่งเสริม

จากผลการวิจัยได้นำมาสรุปเป็นแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ดังนี้ ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองราคาผลผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรมีการจัดทำแปลงสาธิต เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตมันสำปะหลัง ส่งเสริมให้เกษตรกรแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยหน่วยงานราชการให้คำแนะนำและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุนในการผลิตและเป็นการใช้ปุ๋ยเคมีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องการคัดเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทนทานต่อโรคและแมลง ส่งเสริมให้มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัด นครราชสีมา มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร จากผลงานวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.5 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 53.10 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญถม คำภาค (2557) ศึกษาเรื่องการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอดอนนาค จังหวัดสระแก้ว ที่ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง มากกว่าครึ่งหนึ่ง เป็นเพศหญิง จบระดับประถมศึกษา ซึ่งอาจเกิดจากผู้ขายไปรับจ้างทำงานต่างจังหวัด และปัจจุบันเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยมากขึ้น ประสบการณ์ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 17.72 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.14 คน เป็นแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.66 คน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา เกตุแก้วเกลี้ยง (2558) ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่พบว่าเกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือน 4.49 คน เป็นแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.87 คน มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองเฉลี่ย 9.42 ไร่ กลุ่ม/องค์กรทางการเกษตรที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เกษตรกรเป็นสมาชิกมากที่สุด ร้อยละ 87.1 คือ กลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะธิดา อ่อนพันธ์ (2557) ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากเป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืมเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะ และหน่วยงานราชการดำเนินโครงการต่างๆ ผ่านธนาคารนี้ ในชุมชนส่วนใหญ่มีสื่อหอกระจายข่าว ซึ่งอาจเกิดจากเป็นสื่อที่มีอยู่ทุกหมู่บ้าน และสามารถส่งสารให้กับผู้รับสารได้รวดเร็วและจำนวนมาก ส่วนแหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสารการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการผลิตมันสำปะหลังจากเจ้าหน้าที่รัฐ ข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร มีพื้นที่สำหรับผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 14.43 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 3,491.81 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยของจังหวัดนครราชสีมา 3,768 กิโลกรัมต่อไร่ และต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยของประเทศ 3,586 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งอาจเกิดจากเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม และประสบกับปัญหาโรคใบด่างมันสำปะหลังระบาด ในช่วงปี พ.ศ.2562-2563 รายได้เฉลี่ย 7,405.12 บาทต่อไร่ ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 4,020.56 บาทต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 65.9 ใช้แหล่งเงินทุนของตนเอง และร้อยละ 34.1 ใช้แหล่งเงินทุนจากการกู้ยืม

2. การผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา จากผลงานวิจัยพบว่าเกษตรกรใช้ท่อนพันธุ์จากต้นที่มีอายุ 8-12 เดือน ใช้ท่อนพันธุ์ใหม่ สด ไม่บอบช้ำ และไม่มีโรคแมลงทำลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะธิดา อ่อนพันธ์ (2557) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ท่อนพันธุ์จากต้นที่มีอายุระหว่าง 8-12 เดือน การปลูกการเตรียมพื้นที่ เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ที่ไม่มีวัชพืชรบกวนที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนผลผลิต มีการกำหนดระยะปลูกและวิธีการปลูกโดยปลูกแบบปักท่อนพันธุ์ตั้งหรือเอียง ในฤดูฝนปักลึก 5-10 เซนติเมตร ในช่วงปลายฤดูฝนปักลึก 10 - 15 เซนติเมตร แต่พบว่ามีเกษตรกรเพียง ร้อยละ 18.1 ที่มีการตรวจวิเคราะห์ดินปลูกมันสำปะหลัง จึงอาจส่งผลให้ผลผลิตต่ำ แม้จะมีการใช้ท่อนพันธุ์ที่เหมาะสม การดูแลรักษา เกษตรกรร้อยละ 57.8 ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ ผสมกับปุ๋ยยูเรียและโพแทสเซียมคลอไรด์ อย่างละ 10 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ สูตร 15-7-18 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะธิดา อ่อนพันธ์ (2557) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อมันสำปะหลังอายุ 1-2 เดือน ส่วนการให้น้ำ เกษตรกรร้อยละ 67.7 ให้น้ำไม่น้อยกว่า 800 มิลลิเมตร ตลอดฤดูปลูก และร้อยละ 52.6 น้ำที่ใช้ได้จากแหล่งที่ไม่มีมีการปนเปื้อน โรค-แมลงและการป้องกันกำจัด เกษตรกรร้อยละ 83.6 ป้องกันโรคใบด่างโดยชุดหรือถอนต้นที่เป็นโรคไปเผาทำลายนอกแปลงปลูก หากกระบาดรุนแรงมีการปลูกพืชอายุสั้นเป็นพืชหมุนเวียนไม่น้อยกว่า 6 เดือน ในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูมันสำปะหลังที่สำคัญ เกษตรกรร้อยละ 53.4 ป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งด้วยการแช่ท่อนพันธุ์ด้วยสารโทอะมีโทแซม (25% WG) อัตรา 4 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร ป้องกันกำจัดไรแดงด้วยการพ่นด้วยสารอาไมราซ (20% อีซี) อัตรา 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร และแมลงหริ่งจะพ่นด้วยสารโอเมโทเอต (50% SL) อัตรา 40 มล. ต่อน้ำ 20 ลิตร สอดคล้องกับคำแนะนำของสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา กรมส่งเสริมการเกษตร (2558 น. 50-51) ที่แนะนำการใช้สารป้องกันกำจัดแมลง ไร ศัตรูมันสำปะหลัง และวิธีแก้ไข แต่พบว่าเกษตรกรมีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชน้อย ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชราคาแพง เกษตรกรทั้งหมด หลังเก็บเกี่ยวจำหน่ายทันที โดยไม่ทิ้งไว้นานเกิน 4 วัน และร้อยละ 99.6 ตัดแยกส่วนหัวมันสำปะหลังออกจากต้น หรือเหง้า สอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณรัฐ คำแก้ว (2555) ศึกษาเรื่องการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี ที่พบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีการขายมันสำปะหลัง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ในลักษณะของหัวมันสำปะหลังสด เนื่องจากเกษตรกรทราบว่าการทิ้งหัวมันสำปะหลังไว้หลังจากเก็บเกี่ยวจะทำให้คุณภาพและน้ำหนักของหัวมันสำปะหลังลดลง

3. ปัญหาในการผลิตหัวมันสำปะหลังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา จากผลงานวิจัยพบว่า ประเด็นที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ปุ๋ยเคมีราคาแพง สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ ทองสฤติย์ (2556) ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตหัวมันสำปะหลังของเกษตรกร อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีปัญหาในเรื่องความผันผวนของราคาผลผลิต ราคาปุ๋ย และวัสดุบำรุงดินมีราคาสูง ประเด็นที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชราคาแพง ปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่ การจำหน่าย การใช้ปุ๋ยเคมี และการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยเกษตรกรจะนำหัวมันสดไปจำหน่ายเองให้กับลานเอกชน มีการตั้งราคาโดยพ่อค้าคนกลาง ซึ่งทำให้ราคาที่เกษตรกรจำหน่ายได้ไม่แน่นอน ไม่มีการวัดเปอร์เซ็นต์แป้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณ ทองสฤติย์ (2555) ศึกษาเรื่องการผลิตและการตลาดหัวมันสำปะหลังของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี ที่พบว่าเกษตรกรทั้งหมดขายหัวมันสดให้กับลานมันเส้นเอกชนและโรงแป่งมัน ซึ่งเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีปัญหาเกี่ยวกับการวัดเปอร์เซ็นต์แป้ง การชั่งน้ำหนักและการหักสิ่งเจือปนมากเกินไปซึ่งทำให้เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรม

4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตหัวมันสำปะหลังของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา จากผลงานวิจัยพบว่า ความต้องการช่องทางในการส่งเสริมจากสื่อบุคคลของหน่วยงานราชการมาก และต้องการสื่อในการส่งเสริมระดับปานกลาง จากสื่อสิ่งพิมพ์ คู่มือ แผ่นพับ และโปสเตอร์ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ก/line โทรทัศน์ และวิทยุ และจากสื่อบุคคลของหน่วยงานเอกชน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญถม คำภาค (2557) ที่พบว่าเกษตรกรมีความต้องการที่จะได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือจากสื่อบุคคลโดยตรงมากกว่า ทำให้เกษตรกรมองข้าม ละเลยไม่ติดตามข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มสื่อและสื่อมวลชน จึงจำเป็นที่ภาครัฐและเอกชนจะต้องเร่งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่น่าสนใจในด้านเทคโนโลยีการผลิตหัวมันสำปะหลังแก่เกษตรกรอย่างรวดเร็วและทั่วถึง ด้านวิธีการในการส่งเสริมโดยภาพรวมเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริม จากการเยี่ยมเยียน ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา เกตุแก้วเกลี้ยง (2558) ที่พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ การบริการ การต่อเนื่องของการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ ต้องมีการติดตามงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ ในระดับปานกลาง ได้แก่ อินเทอร์เน็ต ทัศนศึกษา/ดูงาน การจัดงานวันรณรงค์ การจัดอบรม/สาธิต และการจัดเวทีเรียนรู้ ตามลำดับ สำหรับวิธีการส่งเสริมที่กลุ่มตัวอย่างต้องการน้อย ได้แก่ วิธีการส่งเสริมทางโทรศัพท์ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความสนใจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสามารถเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ได้ง่าย ความต้องการการสนับสนุน เกษตรกรมีความต้องการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เกษตรกรต้องการการสนับสนุน ระดับมากที่สุด ได้แก่ ปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืช และระดับมากที่สุด ได้แก่ ต้นพันธุ์ดี ส่วนด้านการตลาด การประสานงานแหล่งเงินทุน และการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เกษตรกรต้องการการสนับสนุน ได้แก่ การจัดหาแหล่งรับซื้อผลผลิต การประสานงานแหล่งเงินทุนในการผลิต สนับสนุนสินเชื่อเพื่อการผลิตหัวมันสำปะหลัง และประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะธิดา อ่อนพันธ์ (2557) ที่พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมระดับมากในประเด็นความต้องการการส่งเสริมด้านการตลาด การสนับสนุนต้นพันธุ์ดีจากภาครัฐ และต้องการการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูพืช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะและประเด็นที่สำคัญเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังสำหรับเกษตรกรและนักส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

1) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิชากิจชุมชน หรือกลุ่มสหกรณ์การเกษตร เพื่อขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสร้างสัญญาการซื้อขายล่วงหน้ากับผู้ซื้อ และสร้างอำนาจการต่อรองราคาผลผลิต

2) เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรควรมีการจัดทำแปลงสาธิต หรือแปลงพันธุ์สะอาด เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตมันสำปะหลัง และเป็นที่พบปะระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ หรือเกษตรกรด้วยกันเอง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการถ่ายทอดประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง พร้อมเห็นผลที่เป็นรูปธรรม สร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกรในการปรับเปลี่ยนมาผลิตมันสำปะหลังมากขึ้น และเป็นแปลงผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังสำหรับใช้ในพื้นที่ ลดการนำเข้าท่อนพันธุ์มันสำปะหลังจากแหล่งอื่น

3) เกษตรกรควรเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในการทำการเกษตร

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง

1) ส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินหรือการทำปุ๋ยสั่งตัด เพื่อลดต้นทุนในการผลิตและเป็นการใช้ปุ๋ยเคมีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2) ส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องการคัดเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทนทานต่อโรคและแมลง โดยพันธุ์มันสำปะหลังทนทาน ได้แก่ พันธุ์ระยอง 72 เกษตรศาสตร์ 50 หัวยาง 60 และระยอง 90 ส่วนพันธุ์อ่อนแอต่อโรคใบด่างมันสำปะหลัง ได้แก่ ระยอง 11 และ CMR 43-08-89

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีแผนการเยี่ยมเยียนอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และตลอดฤดูกาลผลิต มีการใช้วิธีการส่งเสริมหลายๆ ช่องทาง เช่น ทางโทรศัพท์หรือทางอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมการใช้สื่อสารสนเทศในการผลิตมันสำปะหลัง โดยการจัดตั้งกลุ่ม Line สำหรับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารในการผลิตมันสำปะหลัง ช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปตามตามงานของเจ้าหน้าที่และเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

3. ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐและผู้กำหนดนโยบายส่งเสริมการเกษตร

1) มีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ให้สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังให้เกิดประสิทธิภาพ

2) รัฐบาลควรมีการประกันราคาผลผลิต หรือมีมาตรการควบคุมแหล่งรับซื้อผลผลิตที่ได้มาตรฐานป้องกันการกดราคาผลผลิตจากพ่อค้าคนกลาง สนับสนุนปัจจัยการผลิต ประสานแหล่งเงินทุน โดยเฉพาะ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการผลิตให้แก่เกษตรกรให้มากยิ่งขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

3) ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานราชการและเอกชนผลิตสื่อหรือคู่มือในการผลิตมันสำปะหลังและการใช้เครื่องจักรกลในการผลิตที่ทันสมัย สำหรับให้เกษตรกรและผู้ที่สนใจนำไปศึกษาและปฏิบัติได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (2563). เทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลัง. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพืชไร่และพืชทดแทนพลังงาน กรมวิชาการเกษตร.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). การจำแนกพันธุ์มันสำปะหลัง. กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร. บริษัท ชัน แพลนเจจิ้ง (2014) จำกัด.

ชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง. (2558). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

บุญถม คำภาค. (2557). การผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอดอนจาน จังหวัดสรวงแก้ว (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2557) “ตัวแปรประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ในประมวลสาระชุตวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร 91723 (หน่วยที่ 6) นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2560) “การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา” ในประมวลสาระชุตวิชาการส่งเสริมเพื่อการพัฒนา 91720 (หน่วยที่ 1) : นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปิยะธิดา อ่อนพันธ์. (2557). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

โสภณัฐ คำแก้ว. (2555). การผลิตและการตลาดมันสำปะหลังของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา. (2558). การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง. นครราชสีมา : กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). มันสำปะหลังโรงงาน : เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ รายอำเภอ ปี 2562 . สืบค้นเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2563, จาก

<https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/casava%20dit%2062.pdf> .

โสภณ ทองสถิตย์. (2556). การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี